

આલો, ગાઈએ ગીતડું :

ઝાડની સાથે દોસ્તી મારે, પાનની સાથે દોસ્તી,
દર્યા ભર્યા પંખીઓનાં ગાનની સાથે દોસ્તી.

કેરમ સાથે દોસ્તી મારે કોડી સાથે દોસ્તી.
રંગરંગના કાગળની હોડી સાથે દોસ્તી.

મમ્મી સાથે દોસ્તી મારે પપ્પા સાથે દોસ્તી
સૌથી મારાં ગળ્યાં ગળ્યાં ગળ્યાં સાથે દોસ્તી.

- સુરેશ દલાલ

શું લખ્યું છે ? અરીસાની મદદથી વાંચીને લખો.

(૧) ડિંડા (૨) ડિંડાંડ

(૩) ડિંડાંડ ડિંડા ડિંડા

(૪) ડિંડાંડ ડિંડાંડ-ડિંડાંડ

(૫) ડિંડાંડ ડિંડાંડડિંડાંડ

(૬) ડિંડા ડિંડાંડ ડિંડાંડ ડિંડાંડ

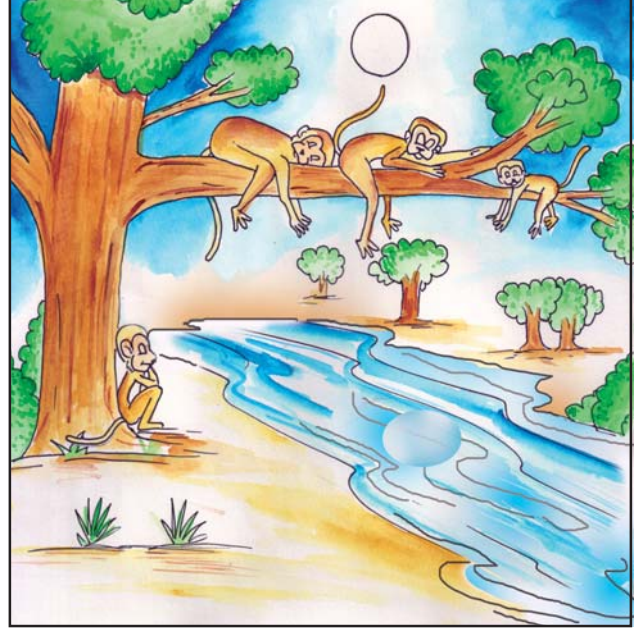
(૭) ડિંડા ડિંડા ડિંડા ડિંડાંડ ડિંડાંડ

એક મોટું જંગલ હતું. જંગલમાં એક તળાવ. તેના કાંઠે એક ઝાડ. તે ઝાડ ઉપર વાંદરાની એક ટોળી રહેતી. કેટલાક મોટા મોટા વાંદરા અને કેટલાંક નાનાં નાનાં બચ્ચાં. મોટા વાંદરા જેટલા શાંત અને શાણાં એટલાં જ બચ્ચાં તોફાની. આખો દિવસ ઝાડનાં મીઠાં ફળ ખાધા કરતાં ને તોફાનમસ્તી કર્યા કરતાં. વળી, તેમનાં તોફાન પણ કેવાં! એકથી બીજા ઝાડ ઉપર કૂદવું ને આમતેમ દોડવું. બસ, આખો દિવસ ધમાલમસ્તી. કોઈ ઝાડની ડાળીએ ઊંધે માથે લટકે, તો કોઈ વળી બીજાની પૂંછડી ખેંચીને ભાગી જાય. રાત પડે તોય બચ્ચાંઓ થાકે જ નહીં.

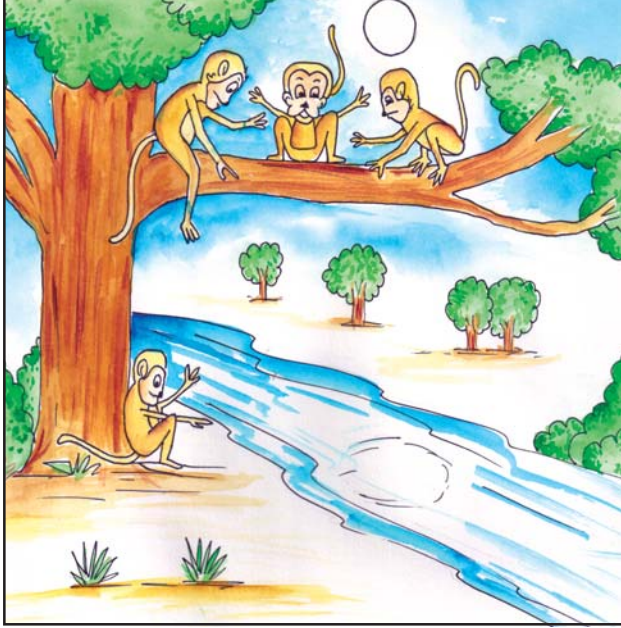
એક પૂનમની રાત્રે આકાશમાં સરસ મજાનો, મોટી થાળી જેવો ગોળ ચાંદો દેખાતો હતો. મોટા વાંદરા સૂઈ ગયા હતા પણ બચ્ચાંની તોફાનમસ્તી તો ચાલુ જ હતી. ચિંકુ, મિંકુ, ટિંકુ

અને પિંકુ ચારેય પાક્કા મિત્રો હતાં. તેઓ ધીમે અવાજે વાતો કરી રહ્યા હતા. વાત વાતમાં, ચિંકુએ તળાવના પાણી તરફ જોયું. તે ચોંકી ઉઠ્યો અંદર તો ચાંદો!

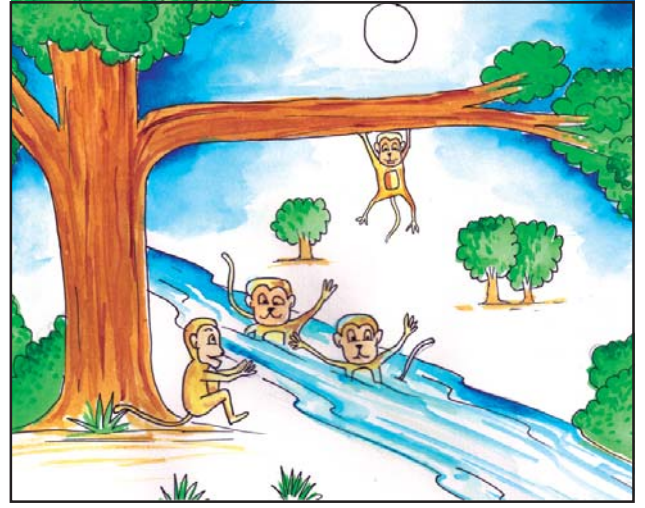
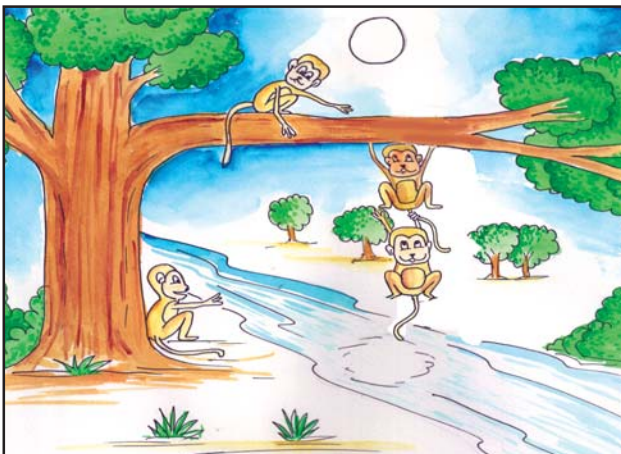

ચિંકુ મનોમન બોલ્યો, “નક્કી, ચાંદો તળાવમાં પડી ગયો છે.” તે ઝટપટ મિંકુ, ટિંકુ અને પિંકુને ચાંદો બતાવતાં બોલ્યો, “જુઓ, જુઓ, ચાંદો તળાવમાં પડી ગયો છે.” મિંકુ કહે, “હા, હા, આ તો ચાંદો જ છે.” ટિંકુ કહે, “અરે! હોય કંઈ! આ તો સરસ મજાનું ફળ છે.” પિંકુ કહે, “ચાંદો હોય કે ફળ, આપણે તેને પાણીમાંથી બહાર કાઢીને જ રહીશું. પણ કાઢીશું કેવી રીતે?” મિંકુ કહે, “ચાલો, આપણા મમ્મીપપ્પાને જગાડીએ.” ટિંકુ કહે, “ના, ના, હોં. એવું તો બિલકુલ કરાય જ નહીં. મોટાંઓ કંઈ બહુ

બહાદુર હોતાં નથી.” ચિંકુ કહે, “સાંભળો. મને એક યુક્તિ સૂઝી છે. આપણે ચારેય એકબીજાની પૂંછડી પકડીને ઝાડ પરથી લટકીએ અને બિયારા ચાંદાને બહાર લઈ આવીએ.”

ત્રણેય મિત્રોને ચિંકુની યુક્તિ ગમી ગઈ. ચારેયે ભેગા મળીને યુક્તિ અમલમાં મૂકી. એમના માટે તો આ બહાદુરીની સાથે સાથે ગમ્મતનું પણ કામ હતું. મિંકુ ઝાડની ડાળી પકડીને, ટિંકુ મિંકુની પૂંછડી પકડીને, પિંકુ ટિંકુની પૂંછડી પકડીને અને ચિંકુ પિંકુની પૂંછડી પકડીને લટક્યા.

જેવો ચિંકુએ ચાંદાને બહાર કાઢવા પાણીમાં હાથ નાખ્યો કે તળાવનું પાણી હલી ગયું અને ચાંદો પણ સળવળ્યો. ચિંકુ હજી કશું વિચારે તે પહેલા તો મિંકુના હાથમાંથી ડાળી છૂટી ગઈ અને ચારેય ધબાક કરતાં પાણીમાં પડ્યાં.

ધબાકો સાંભળી મોટા વાંદરા જાગી ગયા અને ઝટપટ બચ્યાંને પાણીમાંથી બહાર કાઢ્યાં. વાનરદાદા કપિલાલ ચારેય બચ્યાંને સમજાવતાં બોલ્યા, “ચાંદો કદી તળાવમાં પડી ન જાય. જુઓ, ચાંદો તો એ રહ્યો આકાશમાં ચિંકુ, મિંકુ, ટિંકુ અને પિંકુ ઘડીક આકાશમાં જુએ તો ત્યાં ચાંદો દેખાય, ને પછી પાણીમાં જુએ તો ત્યાં પણ ચાંદો દેખાય.”

❖ વાતચીત :

- (૧) આ વાર્તામાં તમને સૌથી વધારે મજા ક્યારે આવી?
- (૨) વાંદરા પાણીમાં પડી ગયા ત્યારે તમને કેવું લાગ્યું?
- (૩) પહેલા ચિત્રમાં તમને ક્યું વાંદરું સૌથી વધુ ગમ્યું?
- (૪) તમે તોફાન કરતા વાંદરા કે કૂતરા જોયા છે ? તે શું કરતા હોય છે?
- (૫) તમે ઘરમાં કેવાં કેવાં તોફાન કરો છો?

❖ જવાબ આપો :

- (૧) ચોથા ચિત્રમાં વાંદરાના બચ્ચાં શું કરી રહ્યાં છે?
- (૨) પાંચમા ચિત્રમાં શું - શું દેખાઈ રહ્યું છે?
- (૩) વાંદરાના બચ્ચાં કેવાં કેવાં તોફાન કરતાં હતાં?
- (૪) પાણીમાં પડેલો ચાંદો તરતો હશે કે ડૂબી ગયો હશે?
- (૫) ખરેખર ચાંદો પાણીમાં પડી જાય?
- (૬) બચ્ચાંને એવું કેમ લાગ્યું કે ચાંદો પાણીમાં પડી ગયો છે?
- (૭) ચાંદો તળાવમાં અને આકાશમાં બંને જગ્યાએ કેમ દેખાતો હતો?
- (૮) ચિંકુની ટોળકી હવે પછી શું કરશે?

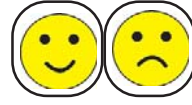
❖ સાચું કે ખોટું ? સાચું હોય તો હસતા 😊 પર ✓ કરી મોટેથી સાચું સાચું હસો
ખોટું હોય તો રડતાં 😞 પર ✓ કરી મોટેથી ખોટું ખોટું રડો :

વારાફરતી વાક્યો વાંચો. એ વાક્ય જેટલા વિદ્યાર્થીઓ સાચું માનતા હોય તેમને ઊભા થઈ હસવાનો અને જે વિદ્યાર્થીઓ ખોટું માનતા હોય તેમને ઊભા થઈ રડવાનો અભિનય કરવા કહો. તેમને ચર્ચા કરી વાક્ય સાચું છે કે ખોટું તે નક્કી કરવા કહો.

- (૧) બચ્ચાં એકબીજાની પૂંછડી ખેંચવાની રમત રમતાં હતાં. 😊 😞

- (૨) વાંદરા ઝાડ પરનાં ખાટાં ફળો ખાતા હતા. 😊 😞

(૩) તળાવના પાણીમાં ચાંદાનો પડછાયો દેખાતો હતો.

(૪) ચાંદો ધબાક દઈને પાણીમાં પડ્યો.

(૫) ચાંદાને બહાર કાઢવા બધાં બચ્ચાં દોડી આવ્યાં.

(૬) પાણીમાં ચાંદા જેવી, રોટલી પડેલી હતી.

શબ્દો વાંચો. જે શબ્દો માત્ર વાર્તામાં આવતા હોય તેની આગળ **વા.** લખો. જે માત્ર ચિત્રમાં દેખાતું હોય તેની આગળ **ચિ.** લખો અને જે વાર્તા અને ચિત્ર બંનેમાં હોય તેની આગળ **વા. ચિ.** લખો. તે શબ્દ પરથી વાક્ય લખો :

(૧) ઝાડ	-	વા. ચિ.	બગીચામાં ઘણાં ઝાડ છે.
(૨) શાંત	-		
(૩) જંગલ	-		
(૪) વાંદરું	-		
(૫) પાણી	-		
(૬) ડાળી	-		
(૭) થડ	-	ચિ.	
(૮) અવાજ	-		
(૯) વિચાર	-	વા.	
(૧૦) પૂંછડી	-		

● ચાલો, ગાઈએ ગીતડું : ચાંદામામા ચાંદામામા...

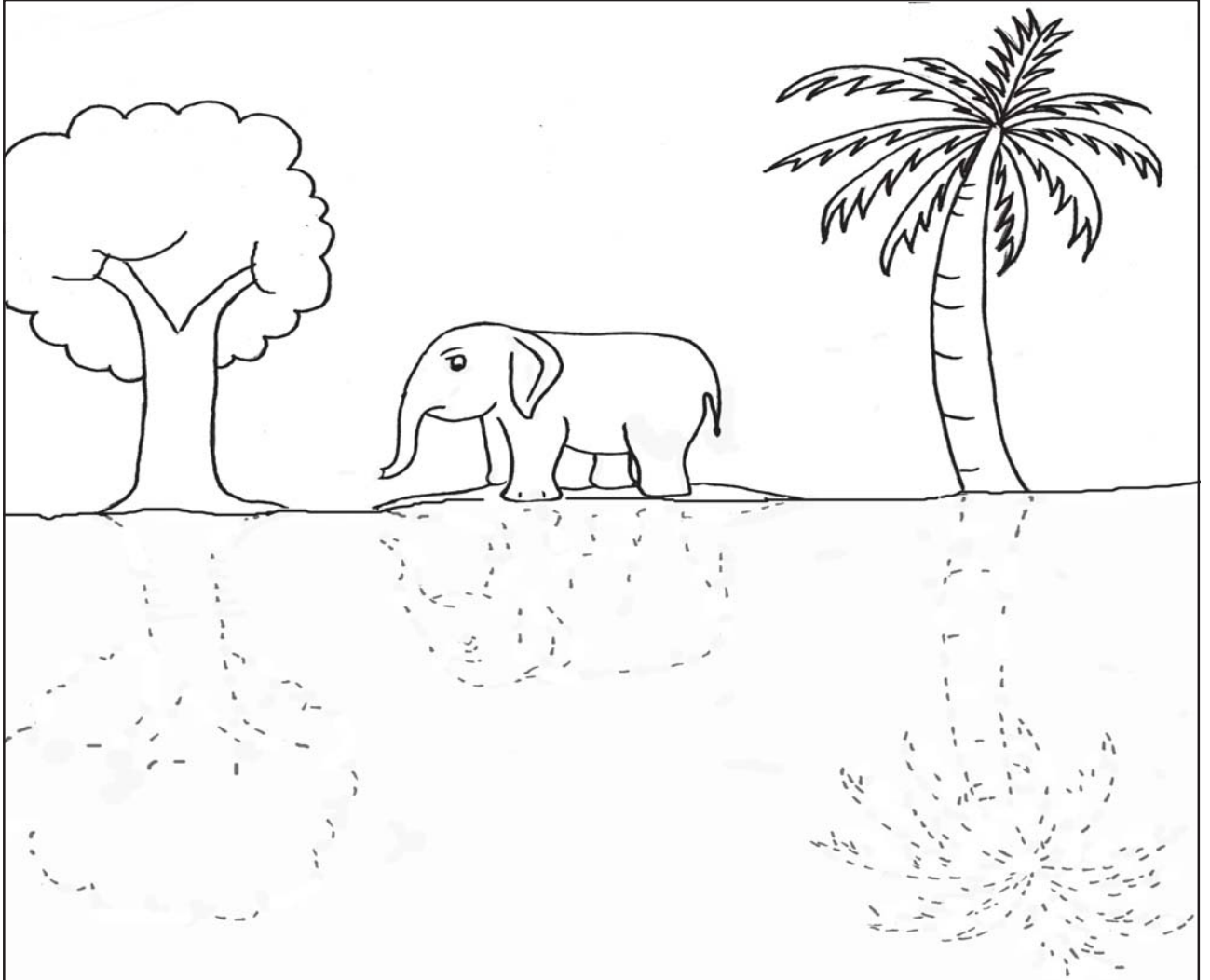
અભિનય કરી વાક્યો બોલો :

- (૧) અરે! તમે બધાં જલદી અહીં આવો. જુઓ, ચાંદો તળાવમાં પડી ગયો છે.
- (૨) ના, ના, આ ચાંદો નથી; આ તો સરસ મજાનું ફળ છે.
- (૩) ચાંદો હોય કે ફળ, એને પાણીમાંથી જલદી બહાર તો કાઢો.
- (૪) ચાંદો કદી તળાવમાં પડી ન જાય. જુઓ, ચાંદો તો એ આકાશમાં દેખાય.

❖ વાક્યોને વાર્તા મુજબનો ક્રમ આપો :

- ☐ બધાંએ તળાવમાંથી ચાંદો બહાર કાઢવાનું નક્કી કર્યું.
- ☐ પહેલા વાંદરાના હાથમાંથી ડાળખી છટકી ગઈ.
- ☐ વાંદરા ઝાડ પર કૂદાકૂદ અને હૂપાહૂપ કરતા હતા.
- ☐ તળાવમાંથી ચાંદો પકડાયો નહીં.
- ☐ એક વાંદરાએ તળાવમાં ચાંદાનો પડછાયો જોયો.
- ☐ બધા વાંદરા ધબાક કરીને નીચે પડ્યા.
- ☐ બધા એક પછી એકની પૂંછડી પકડીને તળાવમાં લટક્યા.

❖ ટપકાં જોડી પડછાયો પૂરો કરો અને રંગ પૂરો :

નાચે તાતા થૈયા!

કેવું આ આકાશ ચીતર્યું
ચાંદો - સૂરજ - તારા,
કેવાં વન વન ઉપવન સજ્યાં
ફૂલના રંગ-કુવારા?
કેવાં સજ્યાં ઝાકળ મોતી
કીડી કેરી આંખો,
કેવાં સજ્યાં ઝરણાં - હરણાં
પતંગિયાની પાંખો?
ચીતર્યા કેવા મેઘધનુ શા
રંગબેરંગી મોર,
મધમીઠા આ સજ્યાં કેવા
કોકિલના કલશોર?
છમ્મલીલી આ ધરતી ને
રંગરંગ વાદળીઓ,
કેવો ચીતર્યો જુઓ મોજથી
વહાલભર્યો આ દરિયો?
કેવી સર્જ માવલડી -
ઘરઘર બાળ કનૈયા,
નેહ ભરેલાં નયણાં સામે
નાચે તાતા થૈયા!

- રમેશ ત્રિવેદી

❖ વાતચીત :

- (૧) તમને કઈ પંક્તિ ગાવાની સૌથી વધુ મજા આવી? ફરીથી ગાઓ.
- (૨) તમે જોયેલાં ફૂલનાં નામ અને તેના રંગ કહો.
- (૩) તમે મેઘધનુષ જોયું છે? તેમાં કયા કયા રંગ દેખાય છે?
- (૪) મોરને કયા કયા રંગો હોય છે?
- (૫) કોકિલ બોલ્યો કહેવાય કે બોલી? શિક્ષક સાથે વાતચીત કરી નક્કી કરો.

❖ ✓ કે ✗ કરો :

- (૧) ઉપવન એટલે જંગલ. ☐
- (૨) કોયલની સરખામણી મેઘધનુષ સાથે કરવામાં આવી છે. ☐
- (૩) વાદળીઓ લીલા રંગની છે. ☐
- (૪) વરસાદ શરૂ થતાં પહેલા હંમેશાં મેઘધનુષ દેખાય છે. ☐
- (૫) નેહ ભરેલાં નયણાં એટલે પ્રેમભરી આંખો. ☐

❖ ગીતમાંથી શોધો અને લખો :

આકાશમાં દેખાય છે.	ધરતી પર દેખાય છે.
ચાંદ્રો	દરિયો

❖ જોડીમાં કામ કરો. આપેલા શબ્દો સાથે જોડાયેલા ત્રણ શબ્દો લખો :

- (૧) સૂરજ - આકાશ, પ્રકાશ, દિવસ
- (૨) જંગલ - , ,
- (૩) બગીચો - , ,
- (૪) વાદળાં - , ,

● ચાલો, ગાઈએ ગીતડું : ચાંદામામા ચાંદામામા...

◡ સરખા બોલાતા શબ્દો ગીતમાંથી શોધી અને લખો :

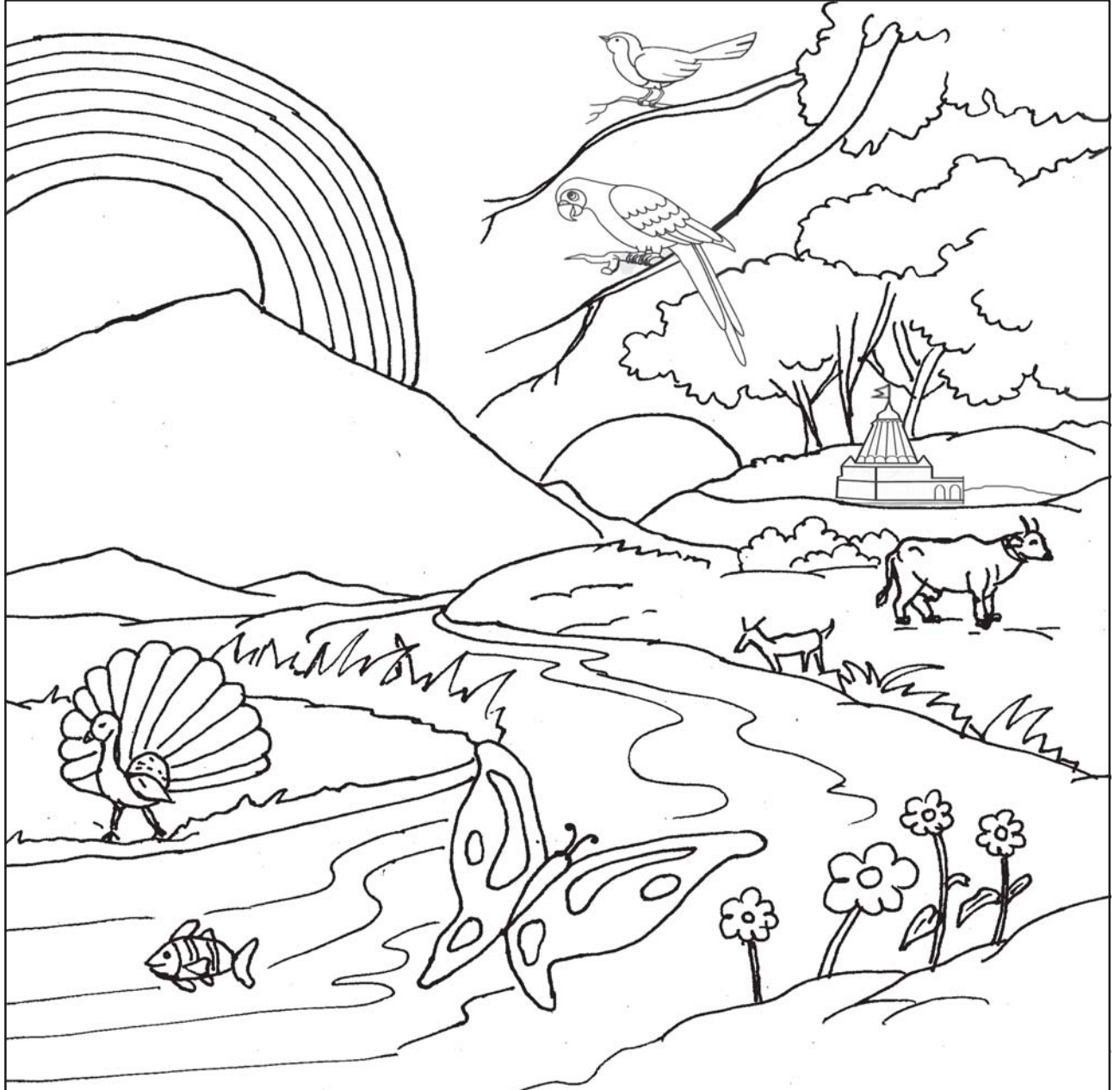
(૧) તારા - ફુવારા

(૨) આંખો -

(૩) ઝરણાં -

(૪) મોર -

◡ ગીતમાં જેની વાત આવતી હોય તેમાં જ રંગ પૂરો :

આવું કોણ બોલે ? :

હોંચી હોંચી		હાઉ હાઉ	
ચીં ચીં		હૂપ હૂપ	
ચૂં ચૂં		ટેહૂક ટેહૂક	
બેં બેં		કલબલ કલબલ	
ઘૂ ઘૂ		મ્યાઉં મ્યાઉં	

મોટેથી વાંચો :

ઉંદર - બકરી જંગલમાં ફરવા જવા વિશે વાત કરે છે.

ઉંદર : ચૂં ચૂં ચલને, ચૂં જંગલમાં ફરવા ચૂં જઈએ.

બકરી : બેં બેં પણ, બેં વાઘ આવશે બેં બેં તો ?

ઉંદર : ચૂં ચૂં અરે ! ચૂં ચૂં વાઘ ચૂં આવશે તો આપણે ચૂં ભાગી જઈશું ચૂં ચૂં.

બકરી : ના, બેં બેં મને બેં તો બીક લાગે બેં બેં છે.

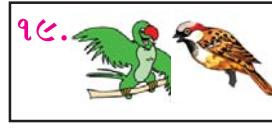
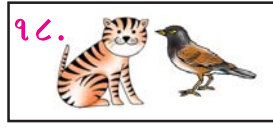
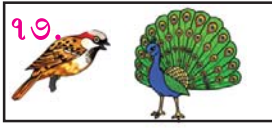
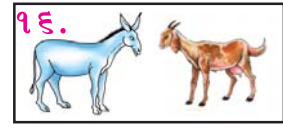
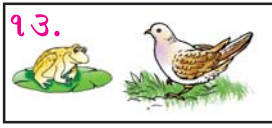
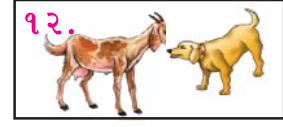
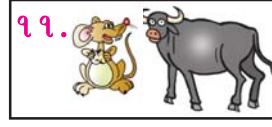
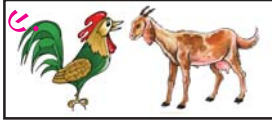
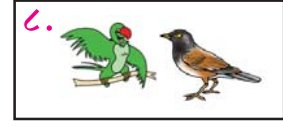
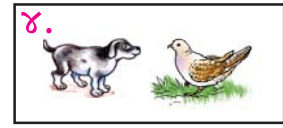
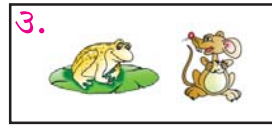
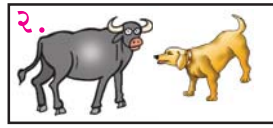
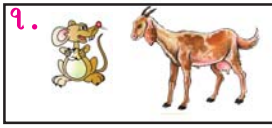
ઉંદર : સારું, ચૂં ચૂં ચૂં ચૂં તો આપણે એવું ચૂં ચૂં કરીએ, ચૂં આપણે બીજા ચૂં ચૂં ચૂં મિત્રોને પણ ચૂં ચૂં સાથે ચૂં લઈને જઈએ ચૂં ચૂં.

બકરી : બેં બેં બેં હા, બેં તે આ સરસ બેં બેં વાત બેં કહી. બેં બેં ચાલો, બેં બેં આપણે બધાં બેં બેં સાથે જંગલમાં ફરવા બેં બેં જઈએ.

● કેવી રીતે વાતો કરે ? શી વાતો કરે ?

કોઈ એક વિદ્યાર્થીની તેની ચોપડીનું ૧ થી ૨૦માંથી કોઈ એક પાનું ખોલવા કહો. જે નંબરનું પાનું ખૂલે તે ક્રમની ચિઠ્ઠી મુજબના પ્રાણી કે પંખીઓના અવાજમાં તેના મિત્ર સાથે કોઈ એક મુદ્દા વિશે વાતો કરવા કહો. વાતોના મુદ્દા નીચે આપેલા છે.

- ચાલો, જંગલમાં ફરવા જઈએ.
- મારા ઘરે જમવા આવો.
- ભય છે, ભાગો.
- ગઈકાલે શું કર્યું?
- ચાલો, સિંહને હેરાન કરીએ.
- રમવા જઈએ.

જોડીમાં કામ કરો. ‘ત્ર’ વાળો શબ્દ વાંચો ત્યારે મિત્ર સાથે હાથ મિલાવો અને ‘ત્ર’ પર કરો :

મિત્ર

બુદ્ધિ

પુત્રી

નદી

ત્રિકોણ

શંખ

મુશ્કેલી

વૈદ્ય

ત્રીજું

સૂત્ર

કિલ્લો

વિશ્વાસ

દોસ્ત

રાત્રી

ક્ષત્રિય

ત્રાજવું

નિર્જન

ત્રેપન

લખો :

	ર	ર	ર	ર	ર	ર	ર	ર

	ઝ	ઝ	ઝ	ઝ	ઝ	ઝ	ઝ	ઝ

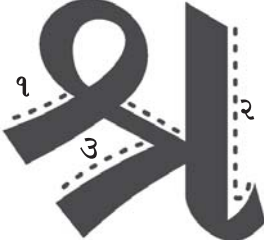
નીચેના શબ્દો જોડીમાં વાંચો 'શ્ર' વાળો શબ્દ વાંચો ત્યારે મિત્રના ખત્મા પર હાથ મૂકો અને 'શ્ર' પર કરો :

શ્રમ
બ્રાહ્મણ
શ્રાવણ
વજ્ર
મૂર્ખ
આશ્રમ

શ્રીખંડ
અષાઢ
પ્રણામ
શ્રીફળ
શ્રીમાન
પ્રજ

દ્રાક્ષ
શ્રેષ્ઠ
યુક્તિ
પક્ષી
ગર્જના
શ્રોતા

લખો :

	શ	શ	શ	શ	શ	શ	શ	શ

- ચાલો, ગાઈએ ગીતડું : ચાંદામામા ચાંદામામા...

વાંચો :

વરસાદ પછી...

જોડીમાં બેસાડવા. એક વિદ્યાર્થી વાંચે ત્યારે બીજો સાંભળે. તેઓ 'ત્ર' આવે ત્યારે હાથ મિલાવે, શ્ર આવે ત્યારે ખભે હાથ મૂકે અને ઋ આવે ત્યારે માથા પર હાથ મૂકે તેવી સૂચના આપો.

ચિત્રા, ઋત્વિક અને શ્રાવણી ત્રણેય પાક્કાં મિત્રો હતાં. શ્રાવણી હંમેશા કહેતી કે ચોમાસાની ઋતુમાં વરસાદ આવ્યા પછી તેનું ગામડું ખૂબ સુંદર દેખાતું. વળી, તેના ગામ તરફ કોઈ ઋષિનો આશ્રમ હતો. તેમણે આગાહી કરી હતી કે આ વર્ષે શ્રાવણીના ગામ તરફ વરસાદ ખૂબ સારો થશે. ઋત્વિકે કલ્પું કે તેણે સમાચારમાં સાંભળ્યું હતું કે વરસાદ ખૂબ સારો થવાનો છે. ગઈકાલે જ તેના મોટાભાઈ ઋષભે પણ તેને છાપું વાંચીને એમ જ કહ્યું હતું. ત્રણેય મિત્રોએ નક્કી કર્યું કે વરસાદ આવ્યા પછી તેઓ તેમના બધાં જ મિત્રો પવિત્રા, શ્રેણિકા, યાત્રા અને ઋતાને લઈને શ્રાવણીના ગામડે ફરવા જશે. શ્રીખંડ-પૂરી જમશે અને મજા કરશે.

વાક્ય સુધારીને લખો :

- (૧) ચિત્રા, ઋષભ અને શ્રાવણી ત્રણેય પાક્કાં મિત્રો હતાં.

(૨) ઋતાના ગામ તરફ ઋષિનો આશરો હતો.

(૩) ચિત્રાના ગામ તરફ ખૂબ સારો વરસાદ થવાનો છે.

(૪) ઋષભના મોટા ભાઈનું નામ ઋત્વિક છે.

(૫) પવિત્રા શ્રાવણીની પાક્કી મિત્ર હતી.

(૬) વરસાદ આવ્યા પછી બધા જ મિત્રો શ્રેણિકના ગામડે ફરવા જવાનાં હતાં.

(૭) બધાં મિત્રોએ શીરો-પૂરી જમીને મજા કરવાનું વિચાર્યું હતું.

રમત :

કક્કા જાસૂસ :

“વરસાદ પછી...” ફકરામાંથી કક્કા જાસૂસ રમત રમાડો.

અક્ષર	ઋ	શ્ર	ત્ર	ણ	સરવાળો
કેટલા					

જરા હસીએ :

(૧) ટીની : મને જંગલમાં બીક ના લાગે.

મીની : કેમ?

ટીની : હું ત્યાં જઉં તો લાગે ને!